

Leuven, 2 december 2016

Aan het college van burgemeester en schepenen
Professor Van Overstraetenplein 1
3000 Leuven

Betreft: Mechelsestraat 202 – Abdij Keizersberg – Verlenen van opstalrecht voor de aanplanting en uitbating van een wijngaard en een educatief en toeristische toonwijngaard.

Beslissing van de gemeenteraad van 26/9/2016, ref. 2016_GR_00367

Geacht College,

Hierbij willen wij u verzoeken om terug te komen op de onder rubriek vermelde beslissing van de gemeenteraad. De Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud vzw (VHM vzw) streeft naar de bescherming van de natuur en een gezond leefmilieu. Wij menen dat door deze beslissing de biodiversiteit en het leefmilieu in het openbaar parkgebied Keizersberg ernstig in het gedrang komt. Onze argumentatie is de volgende:

1. Het betrokken terrein is een beschermd parkzone waarop de voorbije jaren maar liefst 50 verschillende soorten wilde bijen werden aangetroffen, waaronder ook heel wat hommelse soorten. In verband met de diversiteit aan bijen lezen we in een rapport van de Aculea werkgroep van Natuurpunt uit 2014 (1): "Tijdens het onderzoek van Verboven (2014) aan de KU Leuven werden op de Keizersberg 86 exemplaren van 22 soorten aangetroffen. Opvallend zijn onder meer de waarnemingen van de Heggenrankbij die op de gelijknamige plant gespecialiseerd is en de Zompmaskerbij. Deze laatste soort komt onder meer voor in tuinen, parken en spoorwegterreinen en lijkt een voorkeur voor warme terreinen te hebben. In Vlaanderen werd ze nog maar op weinig plaatsen met zekerheid vastgesteld."

Volgens een rapport van 2015 (2) leveren "wilde" bestuivers een belangrijke bijdrage aan de totale bestuiving van appel en peer. Hoewel wilde bijen minder talrijk waren dan honingbijen, namen ze gemiddeld rond de 60% van de totale bestuiving van appelbloemen voor hun rekening. Op basis daarvan kon worden geschat dat in de onderzochte boomgaarden bijna een kwart (23-24%) van de totale vruchtopbrengst in kilogrammen per hectare afhankelijk was van wilde bestuivers... De aanwezigheid van bestuivers resulteert niet alleen in een hoger aantal kilogrammen vruchten per teeltoppervlak, maar ook in vruchten van hogere kwaliteit." Het rapport vindt het "essentieel om activiteiten te voorkomen die in algemene zin zouden kunnen leiden tot een (verdere) achteruitgang in de aanwezigheid van bestuivers (zoals gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen of verder verlies van nestgelegenheden in de omgeving)."

Het is dus duidelijk dat een wijngaard op de plaats van de boomgaard een ernstige verstoring zal betekenen. De meeste druivelaars zijn zelfbestuivend (en hangen vooral van windbestuiving af en slechts in zeer geringe mate van bestuiving door honingbijen en wilde bestuivers). In tegenstelling tot de honingbij leven wilde bijen alleen, in de grond of in een holle plantenstengel. De bloemrijke ondergroei van de op de Keizersberg aanwezige boomgaard biedt dit en kan meer worden gestimuleerd door een aangepast beheer. Dit is

Harmonisch Park- en Groenbeheer (HPG), vanuit het principe: 'Natuurgericht parkbeheer richt zich fundamenteel op het behouden en waar kan het verhogen van de bestaande biodiversiteit' (3).

2. In de beslissing van de gemeenteraad staat het volgende: *"De wijngaard moet ontoegankelijk zijn voor publiek tijdens het sproeien en zolang de toxiciteit nawerking heeft."* VHM vzw meent dat geen enkel gebruik van biocide toelaatbaar is in een gebied dat betrekking heeft op een openbaar domein van de stad Leuven en waarvan de biotoop beschermd is. Het ministerieel besluit van 12 juli 2012 houdende bescherming als monument van de Site van de Keizersberg te LEUVEN stelt in fine uitdrukkelijk dat *"de aanwezige vegetatietypes die worden bepaald door de zure en kalkrijke bodemopbouw"* intrinsiek waardevol zijn (4). Een beschermd erfgoed mag niet worden gesloopt of vernietigd door de aanleg van een wijngaard.
3. De Keizersberg is de habitat van eikelmuis, hazelworm, Spaanse vlag en andere koesterburen. *"Koesterburen zijn dieren of planten om trots op te zijn. Ze wonen in onze gemeente en verdienen onze bescherming (5)"*. Bij het rooien van de oude bomen, heeft ook de steenuil dan geen kans meer op nestgelegenheid.
4. In de oude ecologisch waardevolle appelgaard staan zeldzame hoogstam appelrassen, die onlangs door de Nationale Boomgaardenstichting gedetermineerd werden. Naast de reeds bekende Leuvense rassen staan er ook Reinette Gris de Brabant, Marbrée de Watervliet, Goudreinette, Ananasreinette enz. Het is volgens de Nationale Boomgaardenstichting (NBS) dan ook zeer betreurenswaardig dat deze mooie boomgaard moet verdwijnen.

In talrijke publicaties van de stad Leuven, waaronder één van de toeristische dienst (6) lezen we trouwens dat de boomgaard waardevol is: *"De oude boomgaard werd tussen beide wereldoorlogen aangelegd met streekeigen rassen in samenwerking met het landbouwinstituut van de Leuvense universiteit. Het is de bedoeling deze boomgaard opnieuw, volgens dezelfde principes, aan te planten."*

Concluderend kan gesteld worden dat de stad Leuven op de Keizersberg in de plaats van een wijngaard beter gefaseerd - dus geen drastische ingrepen – zou kunnen investeren in enkele nieuwe (hoogstam)fruitbomen om het voortbestaan van de boomgaard voor de toekomst te vrijwaren. Enkele aftakelende dode exemplaren zouden moeten blijven staan (voor het dood hout dat dienst doet als nestgelegenheid voor o.a. wilde bijen en andere insecten). De bloemrijke ondergroei van deze boomgaard kan worden gestimuleerd door een aangepast beheer.

Hoogachtend,

Jo Symons
Voorzitter Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud vzw

Waversebaan 66
3001 Leuven

- (1) Natuurpunt (2014), “Wilde bijen in Leuven”
https://www.natuurpunt.be/sites/default/files/documents/publication/2014-17_bijen_in_leuven_klein.pdf
- (2) G.A. de Groot, e.a. (2015) “De bijdrage van (wilde) bestuivers aan de opbrengst van appels en blauwe bessen”, zie
http://www.bestuivers.nl/Portals/5/Publicaties/Artikelen/DeGrootetal2015_Ecosysteemdiensten%20wilde%20bestuivers_Alterra-rapport%202636.pdf?ver=2015-09-08-093828-037
- (3) Wat is HPG: <https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/natuurbeheer/beheerplan/harmonisch-park-en-groenbeheerplan/wat-een-hpg>
- (4) <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/704>
- (5) <http://www.leuven.be/leven/huisvuil-milieu/natuur/biodiversiteit/>
- (6) “De vier abdij sites van Leuven, en de vier elementen. Abdij Keizersberg – Lucht”, Toerisme Leuven, 2010.